

УДК 37.014.543.3(477)"20"

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2021.80.1.17>

Завулічна І. І.

СТИПЕНДІАЛЬНІ ФОНДИ ЯК ФОРМА ДОБРОЧИННОСТІ У СФЕРІ ОСВІТИ В НЕЗАЛЕЖНІЙ УКРАЇНІ

У статті проаналізовано різного типу стипендії та діяльність фондів (із наявністю стипендіальних програм) як форму доброчинності у сфері освіти в незалежній Україні.

Зосереджено увагу на державних стипендіях (академічних стипендіях Президента України, урядових стипендіях, імені державних діячів першого українського уряду, імені Героїв Небесної Сотні, імені М. С. Грушевського, стипендія імені митрополита Української греко-католицької церкви Андрея Шептицького, академічних стипендіях Кабінету Міністрів України студентам та аспірантам ЗВО), соціальних стипендіях (Верховної Ради України студентам ЗВО з числа дітей-сиріт та дітей із малозабезпечених сімей, Іменних стипендіях Верховної Ради України студентам ЗВО; стипендії голови Івано-Франківської ОДА), а також на недержавних стипендіях, які призначаються фондами з наявністю стипендіальних програм.

Виокремлено види стипендій, які зумовлюють стимулювання професійного становлення молодих митців, можливість здобутку якісної вищої освіти, обмін досвідом, отримання професії та реалізацію себе як особистості.

Приділено увагу визначним благодійним фондам на користь розвитку освіти в незалежній Україні зі стипендіальними програмами в недержавному секторі: Президентський фонд Леоніда Кучми "Україна", фонд Ріната Ахметова "Розвиток України", Фонд Віктора Пінчука "Завтра UA", Благодійний фонд "Повір у себе", Український культурний фонд та ін.

Зроблено підсумок, що виокремлені види стипендій і стипендіальні фонди в незалежній Україні стали невід'ємною складовою частиною системи доброчинності у сфері освіти. Наявність такого значного числа стипендій, стипендіальних програм, які представлені у статті, є свідченням глибокої зацікавленості президента України, КМУ, ВРУ та засновників фондів доброчинності в поширенні освіти та залученні до неї якомога більшого кола дітей та молоді. За їх допомогою встановлювалася адресність як домінуюча риса доброчинності у сфері освіти в період незалежності держави.

Ключові слова: сфера освіти в незалежній Україні, доброчинність, види стипендій, фонди доброчинності, стипендіальні фонди, програми фондів, стипендіальні програми.

На етапі незалежної української держави постає питання духовного й культурного розвитку суспільства, що неминує позначається на освітніх процесах, можливостях соціалізації дітей різних категорій населення до якісної освіти. У нашій державі цей процес відбувається розпорядженням Президента України "Про сприяння благодійності" (2000), Закону України "Про благодійність і благодійні організації" (2002), Закону України "Про благодійну діяльність та благодійні організації" від 05.07.2012 р.

Трансформація ставлення суспільства до благодійності стала важливим чинником національної єдності в політичній, економічній, військовій, соціальній, медичній, освітній та інформаційній галузях. Діяльність благодійних та волонтерських організацій шляхом допомоги військовослужбовцям ЗСУ, учасникам АТО/ООС, переселенцям, обдарованим дітям та іншим соціально незахищеним верствам населення відіграють вагомий роль в акумуляції фінансових та людських ресурсів.

Доброчинність у сфері освіти як системи є предметом розгляду науковців минулого (М. Аркаса, А. Братчикова, М. Грушевського, Д. Дорошенка, М. Драгоманова, С. Каретникова, П. Катюшкова, С. Каретникова, Н. Тарнавського та ін.) та сучасності (О. Войналовича, О. Гончара, Б. Євтуха, Т. Єременка, І. Зверєвої, М. Іванова, Л. Ковалю, А. Кондрацького, Я. Липського, Р. Овчарової, Н. Сейко, О. Сухомлинської та ін.). Однак стипендіальні фонди за період незалежної України предметом розгляду не були.

Тому **метою статті** є спроба виокремити види стипендій і стипендіальні фонди серед інших форм доброчинності у сфері освіти в незалежній Україні.

Дослідження доброчинності у сфері освіти Н. Сейко періоду кінця XIX – XX століття визначається як провідник соціалізації особистості, зміст якого полягає в підтримці сфери освіти з боку приватних, державних і громадських пожертв різного роду. Вчена виокремлює основні форми доброчинності у сфері освіти, а саме: державну, громадську й приватну.

За визначенням Н. Сейко, *державна доброчинність* – це доброчинність із боку державних органів, установ, організацій, яка надавалася поза обов'язковим фінансуванням навчальних закладів, визначених законодавством відповідної держави; *громадська доброчинність у сфері освіти* – це доброчинність, яка надавалася навчальним закладам із боку громадських організацій у грошовому, майновому, діяльнісному вигляді; *приватна доброчинність у сфері освіти* – це вид доброчинної діяльності, здійснюваної на користь навчальних закладів окремими особами чи групами осіб, що не складали громадської організації [20, с. 5–6].

Зауважимо, що в Україні однією з форм допомоги окремим групам осіб, матеріального заохочення науково-дослідницької, освітньої та творчої діяльності та відзначення заслуг перед державою є надання різних видів стипендій (державних і недержавних).

До державних належать:

- академічна стипендія Президента України відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України (МОН) від 28 жовтня 1994 р. № 744 надається відповідній кількості студентів (від 40–45 %) денної форми навчання за державним замовленням; стипендії для переможців всеукраїнських учнівських олімпіад, міжнародних конкурсів, турнірів, олімпіад із базових навчальних предметів, а також Всеукраїнського конкурсу – захисту науково-дослідницьких робіт учнів-членів Малої академії наук, Міжнародного конкурсу з української мови імені Петра Яцика та Міжнародного мовно-літературного конкурсу учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка; стипендії аспірантам, які найбільш відзначились у навчальній та науковій роботі [6];

- стипендії, які присуджуються Кабінетом Міністрів України (КМУ) надаються студентам Закладу вищої освіти (ЗВО) та аспірантам, зокрема, академічна стипендія імені Тараса Більчука (Постанова КМУ № 150 від 28 лютого 2018 р.) присвоюється студентам ЗВО, які здобувають вищу освіту за спеціальностями “Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація” та “Дизайн” [7]; академічні стипендії імені Героїв Небесної Сотні (Постанова КМУ № 896 від 15 листопада 2017 р.) для студентів та курсантів закладів вищої освіти державної форми власності, які здобувають вищу освіту за спеціальностями імені Василя Мойсея (фізична терапія, ерготерапія), Владислава Зубенка (залізничний транспорт), Дмитра Пагора (агроінженерія), Дмитра Чернявського (економіка), Івана Тарасюка (військове управління – за видами збройних сил), Ігоря Костенка (географія), Олександра Плеханова (архітектура та містобудування), Сергія Байдовського (інженерія програмного забезпечення), Сергія Нігояна (сценічне мистецтво), Юрія Дяковського (психологія) [8];

- академічні стипендії імені державних діячів першого українського уряду (Постанова КМУ № 133 від 28 лютого 2018 р.) студентів та курсантів, які здобувають вищу освіту за освітнім рівнем магістра імені Івана Стешенка (освіта/педагогіка), Бориса Мартоса (економіка) Павла Христюка (історія та археологія), Валентина Садовського (право), Симона Петлюри (державна безпека, публічне управління та адміністрування), Сергія Єфремова (українська мова і література), Христофора Барановського (фінанси, банківська справа та страхування), Миколи Стасюка (аграрні науки та продовольство), Володимира Винниченка (культура і мистецтво) [9]. Варто зазначити академічні стипендії імені М. С. Грушевського (постанова КМУ № 209 від 22 лютого 2006 р.), що присвоюється студентам та аспірантам, які найбільше відзначилися в навчальній та науковій роботі, починаючи з другого курсу [10], та стипендію імені митрополита Української греко-католицької церкви Андрія Шептицького (Постанова КМУ № 1140 від 16 вересня 2015 р.) – тільки для студентів Західної України, які здобувають освіту за освітньо-професійною або освітньо-науковою програмою підготовки магістра [11].

КМУ заснував державні іменні стипендії (Постанова КМУ № 209 від 15 листопада 2017 р.) найкращим молодим вченим за вагомий внесок у розвиток демократичних та гуманістичних цінностей у сфері науки і освіти та зміцнення міжнародного авторитету України – стипендії імені Дмитра Максимова, Назарія Войтовича, Романа Гурика, Устима Голоднюка, Юрія Поправки [12].

За Постановою КМУ № 1331 від 28 грудня 2020 р. заснована стипендія для відзначення науково-педагогічних працівників за успіхи в розбудові вищої освіти (передбачено 300 довічних стипендій) [13].

Варто зазначити стипендії, які заснувала Верховна Рада України (ВРУ):

- соціальна стипендія (Постанова ВРУ № 226 від 05.06.1996 р. із змінами в редакції від 04.04.2017 р.) із метою моральної і матеріальної підтримки студентів вищих навчальних закладів із числа дітей-сиріт та дітей із малозабезпечених сімей [14];

- іменні стипендії ВРУ для найталановитіших молодих учених (Постанова ВРУ № 774 від 16 березня 2007 р.), метою якої є адресна підтримка найталановитіших молодих учених України та створення додаткових можливостей і стимулів для проведення ними фундаментальних наукових досліджень із пріоритетних напрямів науки [15].

Розглядаючи низку стипендіальних програм, варто звернути увагу на види стипендій, які призначаються головою облдержадміністрації та головою обласної ради, ціллю яких є заохочення студентів ЗВО, переможців всеукраїнських олімпіад, конкурсів, турнірів, змагань, учасників і переможців міжнародних інтелектуальних та спортивних змагань, що займають найвищі позиції в рейтингу успішності. Прикладом є призначення стипендії голови облдержадміністрації та голови обласної ради Івано-Франківська студентам ЗВО, які здобувають освітній ступінь бакалавра або магістра чи освітньо-кваліфікаційний рівень молодшого спеціаліста на денній формі навчання та не перебувають в академічній відпустці [16].

Аналізуючи різного роду стипендії, звернемо увагу і на академічні стипендії, які призначає стипендіальна комісія ЗВО згідно з рейтингом успішності студентів (денної форми), що складається на підставі їхніх навчальних досягнень, додаткових балів, що визначено правилами призначення і виплати.

Соціальні стипендії призначаються відповідно до Закону України «Про вищу освіту» (Постанова КМУ від 1 січня 2017 р.) студентам, які навчаються в ЗВО, а саме: дітям-сиротам або позбавленим батьківського піклування; особам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи; шахтарям, а також дітям загиблих шахтарів; особам, які визнані учасниками бойових дій, та їхнім дітям; дітям, батьки, яких загинули (зникли безвісти) [21].

Наш науковий пошук засвідчив, що, окрім державних стипендій, маємо і стипендіальні фонди в недержавному секторі. Серед визначних благодійних фондів зі стипендіальними програмами на користь розвитку

освіти в незалежній Україні варто назвати Президентський фонд Леоніда Кучми “Україна”, фонд Ріната Ахметова “Розвиток України”, Фонд Віктора Пінчука “Завтра UA”, Благодійний фонд “Повір у себе”, Український культурний фонд та інші. Розглянемо їх детальніше.

Президентський фонд Леоніда Кучми “Україна” заснований 11 листопада 2004 р. [1] За час існування Фонду було реалізовано низку проєктів у галузях культури, мистецтва, духовності та освіти. Одним із напрямів програми Фонду є “Пам’ять серця”, що реалізується шляхом співробітництва з видатними діячами науки і культури, письменниками та видавництвами, творчими об’єднаннями і спілками, мистецькими та продюсерськими центрами, громадськими організаціями та благодійними фондами. Його метою є утвердження престижності української культури і національного мистецтва, виховання патріотичних почуттів до своєї країни, поваги до культурної спадщини, формування уміння протидіяти бездуховності, денационалізації.

Відомою та активною благодійною організацією періоду незалежності України є Фонд Ріната Ахметова “Розвиток України” [19], який створено 15 липня 2005 р. Мета Фонду – брати участь в усуненні причин соціальних проблем українського суспільства, перейти від актів доброї волі до послідовної стратегії соціального розвитку суспільства.

Фонд Ріната Ахметова “Розвиток України” заснував програму грантів “Ідея. Імпульс. Інновація” у квітні 2013 р. [16] для інвестицій в освіту майбутніх поколінь, здоров’я нації, розвитку української культури. Як додатковий грантовий компонент започатковано стипендіальну програму для письменників (грошову допомогу отримали 360 проєктів у сфері візуального мистецтва, кіно, літератури, музейної справи, театру, а 18 українських письменників отримали літературні стипендії).

У рамках аналізу благодійництва у сфері освіти в Україні в досліджуваній період варто відзначити діяльність Фонду Віктора Пінчука [18]. Це незалежна приватна міжнародна благодійна організація в Україні, яка інвестує в охорону здоров’я (боротьба зі СНІДом), освіту (стипендіальна програма “Завтра.UA” заснована в 2006 р.). Її мета – сприяти формуванню нового покоління інтелектуальної та ділової еліти країни, яка стане генератором майбутніх змін, підтримує наукову соціальну мережу молодих вчених www.Science-Community.org, що надає сервіси для моніторингу грантів, конференцій, наукових вакансій, журналів і наукових досліджень; мистецтво (Pinchuk Art Centre), розвиток громадянського суспільства і філантропії та глобальну інтеграцію (Київська школа економіки, організація конференції Ялтинської європейської стратегії) тощо.

Благодійний фонд “Повір у себе” – неприбуткова організація, заснована Віктором та Іриною Іванчиками у 2009 р. Головою правління фонду є Світлана Мозгова. Благодійна організація сприяє розвитку освіти, матеріально і духовно підтримує молоді таланти, а також тих, котрі найбільше цього потребують.

Однією з програм фонду є програма “Сільській дитині – сучасну освіту”, створена задля підтримки талановитих дітей із сільської місцевості, які прагнуть здобути якісну вищу освіту, отримати професію та реалізувати себе як особистість, але через несприятливі соціально-економічні умови не можуть отримати гідної фінансової підтримки від батьків чи держави. Таким стипендіатам присвоюють іменні академічні стипендії на здобуття ступеня “бакалавр” (потребує щорічного підтвердження), оплачують проживання в гуртожитку, надають гранти на індивідуальні студентські проєкти (подорожі, пов’язані з участю в конференціях, семінарах, мережових заходах тощо).

Стипендіатами фонду “Повір у себе” програми “Сільській дитині – сучасну освіту” стали 510 дітей, які навчаються у різних ЗВО, зокрема в Прикарпатському національному університеті ім. Василя Стефаника, який уже третій рік поспіль (із 2018 р.) успішно співпрацює з фондом, завдяки чому стипендіальну підтримку отримали 70 студентів із сільської місцевості.

Український культурний фонд – державна установа, яка створена з метою сприяння розвитку національного культурного надбання, духовності та мистецтва в державі. Ідея створення Українського культурного фонду належить Євгену Нищуку (2017 р.), а першим головою Фонду була Марина Порошенко [22]. Основними завданнями фонду є експертний відбір, фінансування та моніторинг виконання проєктів у сферах культури та мистецтв, співпраця з українськими та іноземними фізичними і юридичними особами приватної та державної форми власності, сприяння розвитку сучасних напрямів культурної і мистецької діяльності, вироблення конкурентоспроможного на світовому ринку вітчизняного (національного) культурного продукту тощо.

Серед грантових програм Фонду вагомим місцем займає стипендіальна програма, покликана підтримувати митців культури та мистецтв України (професіоналізм, мобільність, обмін досвідом, знання, навички, які можна забезпечити за допомогою грошової підтримки стипендіатів), студентів культурно-мистецьких та креативних спеціальностей (фінансування індивідуальної мистецької діяльності, навчання, стажування, участі в резиденціях, виставкових проєктах, конференціях, форумах, проведення досліджень за кордоном та в межах України).

Висновки. Таким чином, можна стверджувати, що виокремлені серед інших форм доброчинності види стипендій (державні і недержавні) та стипендіальні фонди в незалежній Україні стали невід’ємною і дуже важливою складовою частиною системи доброчинності у сфері освіти. Проаналізувавши у статті різного роду стипендії, стипендіальні програми, ми робимо висновок, що зацікавленість президента України, КМУ, ВРУ та засновників фондів доброчинності мають глибоке звернення у поширенні освіти та залученні до неї якомога більшого кола дітей та молоді. За їх допомогою встановлювалася адресність як домінуюча риса доброчинності у сфері освіти в період незалежності України.

Використана література:

1. Бондаренко К. Портрет на фоні епохи: Президентський фонд Леоніда Кучми “Україна”. Харків, 2007. С. 47–52.
2. Гончар Л. К., Дмитрук Н.А. До питань про основні тенденції благодійності на сучасному етапі. *Вісник: Соціологія та профспілкової рух*. 2013. № 2. С. 14–18.
3. Дніпропетровський університет ім. Альфреда Нобеля. URL: <http://www.dnepropetrovskuniv.edu.ua/section/news/2011/9/115/uk.html> (Дата звернення 18.02.2021).
4. Донік О. М. Благодійність в Україні (XIX – початок XX ст.). *Український історичний журнал*. 2005. № 4. С. 159–177.
5. Завидний І. О. Благодійні організації як інститут громадянського суспільства: *Науковий вісник Національного університету державної податкової служби України (економіка, право)*. 2014. № 2. С. 74–79.
6. Про встановлення розміру стипендій Президента України для переможців всеукраїнських учнівських олімпіад з базових навчальних предметів і Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів-членів Малої академії наук : Постанова до наказів Міністерство освіти і науки України від 31 травня 2006 № 770. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/imrtd-content/npa/38712005/38712005.doc> (Дата звернення 20.02.2021).
7. Про заснування академічної стипендії імені Тараса Більчука : Постанова Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2018 р. № 150. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/150-2018> (Дата звернення 22/02/2021).
8. Про заснування академічних стипендій імені Героїв Небесної Сотні : Постанова Кабінету Міністрів України від 15 листопада 2017 р. № 896 URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/896-2017> (Дата звернення 20.02.2021).
9. Про заснування академічних стипендій імені державних діячів першого українського уряду : Постанова Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2018 р. № 133. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/133-2018> (Дата звернення 16.02.2021).
10. Про академічну стипендію імені М. С. Грушевського для студентів та аспірантів вищих навчальних закладів : Постанова Кабінету Міністрів України від 22 лютого 2006 р. № 209. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/209/2006> (Дата звернення 19.02.2021).
11. Про заснування академічної стипендії імені митрополита Української греко-католицької церкви Андрея Шептицького : Постанова Кабінету Міністрів України від 16 вересня 2015 р. № 1140. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1140-2015> (Дата звернення 19.02.2021).
12. Про академічну іменну стипендію для студентів та аспірантів вищих навчальних закладів : Постанова Кабінету Міністрів України від 22 лютого 2006 р. № 209. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/209-2006> (Дата звернення 20.02.2021).
13. Про заснування стипендії Кабінету Міністрів України за видатні заслуги у сфері вищої освіти : Постанова Кабінету Міністрів України від 28 грудня 2020 р. № 1331 URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1331-2020> (Дата звернення 22.02.2021).
14. Про встановлення іменних стипендій Верховної Ради України студентам вищих навчальних закладів : Постанова Верховної Ради України від 05.06.1996 р. № 226 зі змінами в редакції від 04.04.2017 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/226/96> (Дата звернення 18.02.2021).
15. Про встановлення іменних стипендій Верховної Ради України для найталановитіших молодих учених : Постанова Верховної Ради України від 16 березня 2007 р. № 774. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/774-16> (Дата звернення 15.02.2021).
16. Положення розроблено відповідно до Закону України “Про вищу освіту”, Програми розвитку освіти Івано-Франківщини на 2016–2023 р, затвердженої рішенням обласної ради від 25.12.2015 р. № 42-2/2015 (зі змінами), затверджено розпорядження облдержадміністрації та обласної ради від 19.12.2017 р. № 784/894. (Дата звернення 25.02.2021).
17. Програма грантів “Ідея. Імпульс. Інновація”. URL: <http://akhmetovfoundation.org/project-proekt-grantova-p...> (Дата звернення 18.02.2021).
18. Сайт Фонду Віктора Пінчука. URL: <http://pinchukfund.org> (Дата звернення 20.02.2021).
19. Сайт фонду Ріната Ахметова “Розвиток України”. URL: <http://akhmetovfoundation.org> (Дата звернення 20.02.2021).
20. Сейко Н. Стипендіальні фонди як форма доброчинності в Україні у XIX – початку XX століття. *Історико-педагогічний альманах*. 2007. Вип. 2. С. 224–227.
21. Стинська В. В. Теорія і практика соціально-педагогічної підтримки материнства й дитинства в Україні (XX – початок XXI ст.) : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.05. ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», 2019. 425 с.
22. У Мінкультури представили обраного Виконавчого директора Українського культурного фонду. *Урядовий портал*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/u-minkulturi-predstavili-obranogo-vikonavchogo-direktora-ukrayinskogo-kulturno-go-fonds> (Дата звернення 20.02.2021).

References:

1. Bondarenko K. Portrait na foni epokhy: Prezydent s'kyu fond Leonida Kuchmy “Ukrayina” [Portrait against the background of the era: Presidential Fund of Leonid Kuchma “Ukraine”] КН., 2007, S. 47–52. [In Ukrainian].
2. Honchar L. K., Dmytruk N. A. (2013) Do pytan' pro osnovni tendentsiyi blahodiynosti na suchasnomu etapi [On questions about the main trends of charity at the present stage] *Visnyk № 2 Sotsiologiya ta prospilkovyy rukh.*, S. 14–18. [In Ukrainian].
3. Dnipropetrovs'kyu universytet im. Al'freda Nobelya [Dnipropetrovsk University named after Alfred Nobel]. URL: <http://www.dnepropetrovskuniv.edu.ua/section/news/2011/9/115/uk.html>. (18.02.2021) [In Ukrainian].
4. Donik O. M. (2005) Blahodiynist' v Ukrayini (XIX – pochatok XX st.) [Charity in Ukraine (XIX – early XX centuries) *Ukrayins'kyi istorychnyy zhurnal*. № 4. S. 159–177. [In Ukrainian].
5. Zavydnyak I. O. (2014) Blahodiyni orhanizatsiyi yak instytut hromadyans'koho suspil'stva [Charitable organizations as an institution of civil society]. *Naukovyy visnyk Natsional'noho universytetu derzhavnoyi podatkovoyi sluzhby Ukrayiny (ekonomika, pravo)*, № 2. S. 74–79. [In Ukrainian].
6. Pro vstanovlennya rozmiru stypendiy Prezydenta Ukrayiny dlya peremozhtsiv vseukrayins'kykh uchniv's'kykh olimpiad z bazovyykh navchal'nykh [“On establishing the amount of scholarships of the President of Ukraine for the winners of the All-Ukrainian Student Olympiads in basic subjects and the All-Ukrainian competition-defense of research works of students – members of the Small Academy of Sciences”] Postanova vid 31 travnya 2006 № 770. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/imrtd-content/npa/38712005/38712005.doc> (20.02.2021). [In Ukrainian].

7. Pro zasnuvannya akademichnoyi stypendiyi imeni Tarasa Bil'chuka [On the Establishment of the Taras Bilchuk Academic Scholarship] postanova Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 28 lyutoho 2018 r. № 150. URL: [http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/150-2018\(22/02/2021\)](http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/150-2018(22/02/2021)) [In Ukrainian].
8. Pro zasnuvannya akademichnykh stypendiy imeni Heroyiv Nebesnoyi Sotni [On the establishment of academic scholarships named after the Heroes of the Heavenly Hundred] Postanova vid 15 lystopada 2017 r. Kabinetu Ministriv Ukrayiny № 896. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/892017> (20.02.2021). [In Ukrainian].
9. Pro zasnuvannya akademichnykh stypendiy imeni derzhavnykh diyachiv pershoho ukraïns'koho uryad [On the establishment of academic scholarships on behalf of statesmen of the first Ukrainian government] postanova Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 28 lyutoho 2018 r. № 133. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/133-2018> [In Ukrainian].
10. Pro akademichnu stypendiyu imeni M. S. Hrushevs'koho dlya studentiv ta aspirantiv vyshchyykh navchal'nykh zakladi [About the academic scholarship named after M. S. Hrushevsky for students and graduate students of higher educational institutions] postanova Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 22 lyutoho 2006 r. № 209. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/209/2006> (19.02.2021) [In Ukrainian].
11. Pro zasnuvannya akademichnoyi stypendiyi imeni mytropolyta Ukrayins'koyi hreko-katolyts'koyi tserkvy Andriya Sheptyts'koho [On the establishment of an academic scholarship named after Metropolitan of the Ukrainian Greek Catholic Church Andrei Sheptytsky] postanova Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 16 veresnya 2015r. № 1140. URL: [http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1140-2015\(19.02.2021\)](http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1140-2015(19.02.2021)) [In Ukrainian].
12. Pro akademichnu imennu stypendiyu dlya studentiv ta aspirantiv vyshchyykh navchal'nykh zakladiv [“On the academic nominal scholarship for students and graduate students of higher educational institutions”] Postanova vid 22 lyutoho 2006 r. Kabinetu Ministriv Ukrayiny № 209. URL: [http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/209-2006\(20.02.2021\)](http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/209-2006(20.02.2021))[In Ukrainian].
13. Pro zasnuvannya stypendiyi Kabinetu Ministriv Ukrayiny za vydatni zasluhy u sferi vyshchyyi osvity [On the establishment of a scholarship of the Cabinet of Ministers of Ukraine for outstanding services in the field of higher education] postanova Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 28 hrudnya 2020 r. № 1331 URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1331-2020> (22.02.2021) [In Ukrainian].
14. Pro vstanovlennya imennykh stypendiy Verkhovnoyi Rady Ukrayiny studentam vyshchyykh navchal'nykh zakladiv [On the establishment of nominal scholarships of the Verkhovna Rada of Ukraine for students of higher educational institutions] Postanova vid 05.06.1996. Verkhovnoyi Rady Ukrayiny № 226/96-VR izzminamy v redaktsiyi vid 04.04.2017. URL: [http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/226/96\(18.02.2021\)](http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/226/96(18.02.2021)). [In Ukrainian].
15. Pro vstanovlennya imennykh stypendiy Verkhovnoyi Rady Ukrayiny dlya naytalanovytyshchyykh molodykh uchenykh [On the establishment of nominal scholarships of the Verkhovna Rada of Ukraine for the most talented young scientists] postanova Verkhovnoyi Rady Ukrayiny vid 16 bereznya 2007 roku № 774. URL: [http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/774-16\(15.02.2021\)](http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/774-16(15.02.2021)).
16. Polozhennya rozrobleno vidpovidno do Zakonu Ukrayiny “Pro vyshchu osvitu” [“On Higher Education”, the Program of Education Development of Ivano-Frankivsk region for 2016–2023] prohramy rozvytku osvity Ivano-Frankivshchyny na 2016–2023 r., zatverdzhenoï rishennyam oblasnoyi rady vid 25.12.2015 roku № 42-2/2015 (zi zminamy), zatverdzheno rozporядzhennya oblderzhadministratsiyi ta oblasnoyi rady vid 19.12.2017 № 784/894 (Data zvernennya 25.02.2021).
17. Prohrama hrantiv “Ideya. Impul's. Innovatsiya” [Grant program “Idea. Pulse. Innovation”]. URL: <http://akhmetovfoundation.org/project/proekt-grantova-prog...> (20.02.2021) [In Ukrainian].
18. Sayt Fondu Viktora Pinchuka. [Victor Pinchuk Foundation website]. URL: <http://pinchukfund.org>. (20.02.2021) [In Ukrainian].
19. Sayt fondu Rinata Akhmetova “Rozvytok Ukrayiny” [Rinat Akhmetov Foundation for Development of Ukraine website]. URL: <http://akhmetovfoundation.org>. (20.02.2021) [In Ukrainian].
20. Seyko N. (2007) Stypendial'ni fondy yak forma dobrochynnosti v Ukrayini u XIX – pochatku XX stolittya [Scholarship funds as a form of charity in Ukraine in the XIX – early XX centuries]. *Istoryko-pedahohichnyy al'manakh*. Vyp. 2. [In Ukrainian].
21. Styn'ska V. V. (2019) Teoriya i praktyka sotsial'no-pedahohichnoyi pidtrymky materynstva y dytynstva v Ukrayini (XX – pochatok XXI st.) [Theory and practice of social and pedagogical support of motherhood and childhood in Ukraine (XX – beginning of XXI century)]: dys. d-ra ped. nauk: 13.00.05. DVNZ “Prykarpats'kyy natsional'nyy universytet imeni Vasylya Stefanyka”, s. 252. [In Ukrainian].
22. U Minkul'tury predstavlyly obranoho Vykonavchoho dyrektora Ukrayins'koho kul'turnoho fondu. [The Ministry of Culture introduced the elected Executive Director of the Ukrainian Cultural Foundation] Uryadovyy portal: yedynyvweb portal orhaniv vykonavchoyi vlady Ukrayiny. URL: <https://www.kmu.go.ua/news/u-minkulturi-predstavili-obranogo-vikonavchogo-direktora-ukra-yinskogo-kulturnogo-fondu>. [In Ukrainian].

Zavulichna I. I. Scholarship funds as a form of volunteerism in education in independent Ukraine

The article analyzes different types of scholarships and the activities of foundations (with the availability of scholarship programs) as a form of charity in the field of education in independent Ukraine.

The focus is on state scholarships (academic scholarships of the President of Ukraine; government scholarships; on behalf of statesmen of the first Ukrainian government; the name of the Heroes of the Heavenly Hundred; named after MS Hrushevsky; scholarship named after Metropolitan of the “Ukrainian Greek Catholic Church Andrei Sheptytsky”; academic scholarships of the Cabinet of Ministers of Ukraine for students and graduate students of the Free Economic Zone), social scholarships the Verkhovna Rada of Ukraine for students of free educational institutions from among orphans and children from low-income families, nominal scholarships of the Verkhovna Rada of Ukraine for students of free educational institutions; scholarships of the head of Ivano-Frankivsk Regional State Administration As well as for non-state scholarships, which are awarded by funds with scholarship programs.

The types of scholarships that determine the scholarship holders to stimulate the professional development of young artists, the possibility of obtaining quality higher education; exchange of experience; getting a profession and realizing yourself as a person.

Attention is paid to prominent charitable foundations for the development of education in independent Ukraine with scholarship programs in the non-governmental sector: Leonid Kuchma Presidential Fund Ukraine, Rinat Akhmetov's Foundation for Development of Ukraine, Victor Pinchuk Foundation “Tomorrow UA”, Charitable Foundation “Believe in yourself”, Ukrainian Cultural Foundation and others.

It is concluded that certain types of scholarships and scholarship funds, among other forms of charity in independent Ukraine, have become an integral part of the charity system in the field of education. The presence of such a significant number of scholarships, scholarship programs presented in the article, is evidence of the deep interest of the President of Ukraine, the Cabinet of Ministers, the Verkhovna Rada and the founders of charitable foundations in spreading education and involving as many children and youth. With their help, targeting was established as the dominant feature of charity in the field of education during the independence of the state.

Key words: *sphere of education in independent Ukraine, charity, types of scholarships, charity funds, scholarship funds, fund programs, scholarship programs.*